

Богдан Леськів
студент гр. ФФам-21,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Науковий керівник: к.е.н., доцент Анна Іванова

ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Процес фіскальної децентралізації в Україні, який розпочався у 2015 р. сприяв розширенню обсягів фінансових ресурсів, які перебувають у розпорядженні місцевих органів влади, тобто регіони України стали більш фінансово самостійні та незалежні. Джерелом фінансових ресурсів для місцевих бюджетів стали податки та збори, зокрема деякі загальнодержавні податки, які зараховувалися до місцевих бюджетів, та місцеві податки та збори, перелік та база оподаткування яких збільшилася. Це дало змогу розширити податковий потенціал регіонів та виявити можливості для сталого економічного розвитку регіонів.

Аналіз та оцінка податкового потенціалу регіонів передбачає необхідність вибору методу оцінювання. У своєму дослідженні ми скористаємося методом оцінки податкового потенціалу на основі індексу податкового потенціалу (ІПП).

Індекс податкового потенціалу визначається як відношення валового регіонального продукту відповідної області України в розрахунку на одну особу до середнього показника валового регіонального продукту в розрахунку на одну особу по країні, та множиться на коефіцієнт податкових можливостей місцевих бюджетів. Розрахунок індексу податкового потенціалу регіонів України представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка індексу податкового потенціалу місцевих бюджетів України у 2018-2022 рр. [1; 2; 2]

Область	Роки					Темп зміни 2022/2021	
	2018	2019	2020	2021	2022	Абсол.	Відносн.
м. Київ	36,63	38,07	37,87	30,99	32,76	1,76	5,7
Полтавська	1,86	1,80	1,57	2,32	2,23	-0,09	-3,9
Дніпропетровська	2,05	1,88	1,68	2,76	2,04	-0,72	-26,0
Київська	1,49	1,31	1,37	1,30	1,20	-0,10	-7,7
Львівська	0,67	0,66	0,69	0,71	0,90	0,19	26,0
Запорізька	1,27	0,95	0,93	1,26	0,74	-0,52	-41,3
Миколаївська	0,58	0,64	0,65	0,63	0,74	0,10	16,2
Харківська	0,89	0,83	0,78	0,85	0,67	-0,18	-21,0
Чернігівська	0,57	0,53	0,58	0,62	0,67	0,05	7,6
Вінницька	0,58	0,62	0,61	0,60	0,66	0,06	10,0
Одеська	0,94	0,61	0,65	0,63	0,64	0,01	2,3
Черкаська	0,65	0,59	0,60	0,58	0,63	0,05	8,6
Кіровоградська	0,60	0,61	0,61	0,65	0,63	-0,01	-2,3
Житомирська	0,53	0,47	0,48	0,49	0,63	0,14	28,8
Сумська	0,59	0,54	0,54	0,57	0,59	0,02	3,2
Хмельницька	0,42	0,41	0,48	0,48	0,54	0,07	14,3
Волинська	0,45	0,40	0,39	0,38	0,47	0,09	23,0

Продовження табл. 1

Івано-Франківська	0,38	0,37	0,35	0,40	0,45	0,05	12,9
Рівненська	0,32	0,32	0,34	0,34	0,37	0,03	9,4
Тернопільська	0,26	0,27	0,29	0,31	0,34	0,03	8,7
Закарпатська	0,25	0,22	0,21	0,21	0,26	0,05	24,1
Чернівецька	0,20	0,18	0,19	0,18	0,22	0,04	19,5
Херсонська	0,33	0,33	0,36	0,38	0,20	-0,18	-46,7
Донецька	0,30	0,24	0,24	0,29	0,19	-0,09	-32,7
Луганська	0,04	0,04	0,04	0,04	0,03	-0,01	-33,2

Із табл. 1 видно, що найбільший індекс податкового потенціалу має м. Київ (понад 30), що значно більше за показник будь якої області України. Це свідчить про високі доходи населення в м. Києві та високу економічну активність. Однак, наведені дані свідчать про спадну динаміку даного показника до 2021 р., однак у 2022 р., спостерігається його зростання на 1,76 або 5,7%, що є позитивним явищем особливо в умовах воєнного стану.

Відносно високими показники ІПП спостерігаємо в Полтавській (1,57 – 2,32), Дніпропетровській (1,68 – 2,76) та Київській (1,2 – 1,49) областях, при цьому найнижчий рівень спостерігається у Рівненській (0,32 – 0,37), Тернопільській (0,26 – 0,34), Закарпатській (0,21 – 0,26), Чернівецькій (0,18 – 0,22), Херсонській (0,2 – 0,38), Донецькій (0,19 – 0,3) та Луганській (0,03 – 0,04) областях.

Аналізуючи детальніше дані показники спостерігаємо, що ІПП у період воєнного стану знижується у тих областях, які перебувають в окупації або на території яких ведуться активні бойові дії, зокрема це Херсонська, Запорізька, Донецька та Луганська області, ІПП яких скоротився на 46,7%, 41,3%, 32,7% та 33,2% відповідно. Значні скорочення також фіксуються у Дніпропетровській та Харківській областях (на 26% та 21% відповідно), в той час, як в областях, які більш віддалені від лінії введення бойових дій фіксується зростання ІПП. Зокрема, найбільше ІПП у 2022 р. зріс у Житомирській, Львівській, Закарпатській та Волинській областях (на 28,8%, 26%, 24,1% та 23% відповідно). Це пояснюється внутрішньою міграцією суб'єктів господарювання та громадян, які працюють і сплачують податки на тих територіях, де «відносно безпечніше».

Отже, податковий потенціал регіонів України є досить диференційованим і залежить від різних факторів, які поглиблюють ці відмінності, особливо під час військових дій та суцільної невизначеності. Однак, оцінка податкового потенціалу дозволяє сформулювати певні уявлення про можливості забезпечення економіки України фінансовими ресурсами в умовах воєнного стану та в період післявоєнної відбудови.

Список використаних джерел:

1. Валовий регіональний продукт у 2018-2022 рр. (за даними Державної служби статистики України). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua>
3. Чисельність населення станом на 1 січня у 2018-2022 рр. (за даними Державної служби статистики України). URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>